

Міністерство освіти і науки України
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету

доц. Світлана ПОПИЧЕНКО

**ПРОГРАМА
КОМПЛЕКСНОГО АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 012 ДОШКІЛЬНА ОСВІТА**

Початкового рівня (короткого циклу) вищої освіти

за спеціальністю 012 Дошкільна освіта

галузі знань 01 Освіта/Педагогіка

Освітня програма: Дошкільна освіта

(денна та заочна форми навчання)
(21, 21з групи)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програму комплексного атестаційного екзамену зі спеціальності 012 Дошкільна освіта укладено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівця за освітнім ступенем «Молодший бакалавр» зі спеціальності 012 «Дошкільна освіта».

Комплексний атестаційний екзамен зі спеціальності 012 Дошкільна освіта призначений для визначення теоретичної та практичної підготовки випускника до виконання професійних завдань.

Програма та порядок проведення комплексного атестаційного екзамену визначається «Положенням про організацію освітнього процесу в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини», «Положенням про Європейську кредитно-трансферну систему навчання в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини», «Положенням про порядок створення та організацію роботи Екзаменаційної комісії» та іншими нормативно-правовими документами.

Програма включає перелік питань з дисциплін циклу професійної підготовки, передбачених навчальним планом, освітньо-професійною програмою підготовки фахівців зі спеціальності 012 «Дошкільна освіта»: «Педагогіка загальна» та «Психологія загальна».

Основною метою комплексного атестаційного екзамену зі спеціальності 012 Дошкільна освіта є перевірка залишкових знань та вмінь студентів.

Випускник повинен володіти такими загальними компетентностями:

- здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;

- здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;

- здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт;

- здатність до міжособистісної взаємодії;

- здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;

- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;

- здійснення безпечної діяльності.

Випускник повинен володіти такими фаховими компетентностями:

- здатність збирати, інтерпретувати та застосовувати отриману інформацію;

- здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку базових якостей особистості (довільність, самостійність, креативність, ініціативність,

свобода поведінки, самосвідомість, самооцінка, самоповага);

- здатність до розвитку допитливості, пізнавальної мотивації, пізнавальних дій у дітей раннього і дошкільного віку;

- здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку первинних уявлень про предметне, природне, соціальне довкілля, властивості і відношення предметів; розвитку самосвідомості («Я» дитини і його місце в довкіллі);

- здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку мовлення як засобу спілкування і взаємодії з однолітками і дорослими;

- здатність до виховання в дітей раннього і дошкільного віку навичок свідомого дотримання суспільно визнаних морально-етичних норм і правил поведінки;

- здатність до національно-патріотичного виховання дітей раннього і дошкільного віку (любов до Батьківщини, рідної мови, рідного міста; інтерес і повага до державних символів України, національних традицій, звичаїв, свят, обрядів);

- здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку навичок екологічно безпечної поведінки і діяльності в побуті, природі й довкіллі;

- здатність до розвитку перцептивних, мнемічних процесів, різних форм мислення та свідомості в дітей раннього і дошкільного віку;

- вміння складати індивідуальну програму розвитку та необхідні для навчання дітей з особливими освітніми потребами документи, бути знайомими з універсальним дизайном в освіті та розумним пристосуванням;

- здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку елементарних уявлень про різні види мистецтва і засоби художньої виразності (слово, звуки, фарби тощо) та досвіду самостійної творчої діяльності;

- здатність до фізичного розвитку дітей раннього і дошкільного віку, корекції і зміцнення їхнього здоров'я засобами фізичних вправ і рухової активності;

- здатність до організації і керівництва ігровою (провідною), художньо-мовленнєвою і художньо-продуктивною (образотворча, музична, театральна) діяльністю дітей раннього і дошкільного віку;

- здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку навичок здорового способу життя як основи культури здоров'я (валеологічної культури) особистості;

- здатність до індивідуального і диференційованого розвитку дітей раннього і дошкільного віку з особливими освітніми потребами відповідно до їхніх можливостей;

- здатність до спілкування з професійних питань усно та письмово;

- здатність до формування суджень, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти;

- здатність знаходити, опрацьовувати потрібну освітню інформацію та застосовувати її в роботі з дітьми, батьками;

- здатність до самоосвіти, саморозвитку, до безперервності в освіті для постійного поглиблення загальноосвітньої та фахової підготовки, перетворення набуття освіти в процес, який триває впродовж усього життя людини.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ
знань і вмінь студентів

Сума балів за тестові завдання	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою для комплексного екзамену	Характеристика відповідей студента
90-100	A	відмінно	Обсяг правильно розв'язаних завдань становить 90-100 %. Студент володіє уміньми і навичками розв'язування складних, нестандартних тестових завдань як обов'язкового так і підвищеного рівнів, демонструє розуміння змісту навчального матеріалу, Розв'язувані завдання правильні, обґрунтовані і раціональні.
82-89	B	дуже добре	Обсяг правильно розв'язаних завдань становить понад 82-89 %. У розв'язаних тестових завданнях зустрічаються окремі неточності і незначні помилки, які суттєво не впливають на правильність відповіді.
75-81	C	Добре	Обсяг розв'язаних тестових завдань становить 75-81 %. Студент добре володіє уміньми і навичками розв'язування нескладних тестових завдань, демонструє розуміння змісту навчального матеріалу, знає властивості понять і вміє обґрунтовувати їх істинність, вміє логічно мислити, робити правильні умовиводи і судження.
69-74	D	достатньо	Обсяг розв'язаних тестових завдань становить 69-74 %. Студент задовільно володіє уміньми і навичками розв'язування нескладних тестових завдань. У відповідях на запитання тесту допускаються

			несуттєві недоліки та помилки.
60-68	E	задовільно	Обсяг розв'язаних тестових завдань становить 60-63 %. Відповіді на питання тесту носять фрагментарний характер, свідчать, що студент відтворює знання поверхово, на рівні запам'ятовування, не вміє застосовувати їх в змінених умовах, міркує шаблонно.
35-59	FX	незадовільно	Обсяг розв'язаних тестових завдань становить 35-59 %. У студента відсутні просторова уява, знання, вміння і навички для розв'язування поставлених завдань.
1-34	F	незадовільно	Обсяг розв'язаних тестових завдань становить менше 34 %. Студент не усвідомлює змісту запитань тесту, його відповідь не має безпосереднього відношення до поставленого питання або відсутня зовсім, не вміє міркувати.

СТРУКТУРА ОЦІНКИ

Тестові запитання від 1 до 100 мають чотири варіанти відповіді, серед яких лише одна правильна. Необхідно вибрати правильний варіант відповіді (а, б, в, г) та позначити її в бланку відповіді біля номера завдання.

Загальна оцінка за тестові запитання оцінюється за шкалою від 0 до 100 балів, де кожна правильна відповідь становить 1 бал. Загальний бал оцінювання рівня знань студента вираховується згідно кількості правильних відповідей.

ЗМІСТ
КОМПЛЕКСНОГО АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 012 ДОШКІЛЬНА ОСВІТА

ПЕДАГОГІКА ЗАГАЛЬНА

Тема 1. Педагогіка – наука про виховання людини. Предмет і завдання педагогіки

Педагогіка як наука, її становлення і розвиток. Предмет педагогіки та її головні функції. Основні категорії педагогіки. Система педагогічних наук. Зв'язок педагогіки з іншими науками. Завдання педагогіки. Різноманітність течій зарубіжної педагогіки.

Тема 2. Розвиток, формування, соціалізація і виховання особистості

Розвиток і формування особистості як педагогічна проблема. Напрямки і фактори розвитку, їх взаємозв'язок. Вікові етапи в розвитку школяра. Поняття про акселерацію. Аналіз зарубіжних теорій розвитку.

Тема 3. Мета та ідеал виховання

Поняття мети виховання. Загальна мета і завдання виховання. Мета виховання в сучасній українській школі. Ідеал національного виховання. Програма виховання особистості як система цілей виховання.

Тема 4. Освітній процес. Технологія цілісного освітнього процесу

Суть та рушійні сили освітнього процесу. Освітній процес як система. Цілісність освітнього процесу. Закономірності та організація освітнього процесу.

Тема 5. Процес виховання. Принципи виховання

Процес виховання, його специфіка, компоненти і рушійні сили Етапи процесу виховання. Управління процесом виховання Самовиховання: суть, умови, етапи, прийоми.

Тема 6. Методи виховання

Поняття про методи виховання. Класифікація методів виховання: а) методи формування свідомості особистості; б) методи формування досвіду суспільної поведінки і діяльності; в) методи стимулювання поведінки і діяльності вихованців; г) методи контролю і аналізу ефективності виховного

процесу. Умови оптимального вибору і ефективного застосування методів виховання.

Тема 7. Дидактика: суть, дидактичні концепції, сучасні підходи

Поняття про дидактику. Основні дидактичні концепції. Навчання і розвиток у гуманістичній дидактиці.

Тема 8. Процес навчання

Суть процесу навчання. Процес навчання як система. Цілі процесу навчання (цільовий компонент). Стимулювання процесу навчання (стимуляційно-мотиваційний компонент). Зміст навчального процесу (змістовий компонент). Організація навчально-пізнавальної діяльності учнів (операційно-діяльнісний компонент). Контроль і регулювання навчально-пізнавальної діяльності (контрольно-регулювальний компонент). Оцінка і самооцінка результатів навчального процесу (оцінно-результативний компонент). Діяльність учителя й учня у різних видах навчання.

Тема 9. Закономірності і принципи навчання

Історія проблеми. Класифікація закономірностей навчання. Поняття про принцип, правило. Сучасні принципи, що зумовлюють вимоги до всіх компонентів навчального процесу. Система дидактичних принципів.

Тема 10. Зміст освіти в загальноосвітній школі

Поняття про зміст загальної середньої освіти. Фактори, що зумовлюють формування змісту освіти. Теорії організації змісту освіти. Наукові вимоги до формування змісту освіти. Реалізація змісту освіти в сучасній школі.

Тема 11. Форми навчання

Поняття про форми навчання. З історії форм організації навчання. Індивідуалізація і диференціація навчання. Урок – основна форма організації навчання. Типи і структура уроків. Організація навчальної діяльності учнів на уроці. Нестандартні уроки. Допоміжні форми навчання. Самоаналіз уроку.

ПСИХОЛОГІЯ ЗАГАЛЬНА

Тема 1. Предмет, завдання і методи сучасної психології

Психологія як наука. Предмет психології. Загальні завдання психологічної науки: науково-дослідні, діагностичні, корекційні. Структура психологічної

науки. Місце психології в системі наук. Зв'язок з іншими науками. Методи психології. Розвиток психологічної думки в Україні.

Тема 2. Особистість

Поняття про особистість у психології. Індивід, особистість, індивідуальність. Структура особистості. Теорії особистості. Спрямованість особистості як система домінуючих мотивів. Види мотивів. Інтереси, їх види. Переконавання та ідеали. Поняття про установку. Самосвідомість та «Я-концепція» особистості. Рівень домагань, їх роль у становленні особистості.

Тема 3. Спілкування

Поняття про спілкування. Актуальність проблеми. Багатоплановий характер спілкування. Значення спілкування в формуванні особистості. Функції та форми спілкування. Спілкування як обмін інформацією. Мова і мовлення як засоби спілкування. Механізм мови. Невербальна комунікація. Спілкування як міжособистісна взаємодія. Соціальний контроль та соціальні норми. Роль та рольові очікування. Спілкування як міжособистісне розуміння. Ідентифікація, інтерпритація, стереотипізація, ефект ореолу. Види та стилі спілкування. Педагогічне спілкування і його соціально-психологічні механізми.

Тема 4. Психологія груп. Психологія міжособистісних взаємин

Поняття про групи. Класифікація груп у психології. Сучасні уявлення про роль колективу у формуванні особистості. Методи вивчення груп. Соціометрія та референтометрія. Міжособистісні взаємини в групах (колективах). Психологічна сумісність. Лідерство в групах і колективах. Види та функції лідерів. Теорії лідерства.

Тема 5. Увага

Поняття про увагу. Теорії уваги. Фізіологічні основи уваги. Види уваги: мимовільна, довільна, післядовільна. Властивості уваги. Увага й особистість. Індивідуальні особливості уваги. Неуважність та її причини. Розвиток та виховання уваги у дітей. Основні критерії вихованості уваги.

Тема 6. Відчуття

Поняття про відчуття. Фізіологічна основа відчуттів. Класифікація відчуттів, їх види. Загальні властивості відчуттів та їх закономірності. Удосконалення відчуттів у результаті вправ. Компенсаторні можливості відчуттів.

Тема 7. Сприймання

Поняття про сприймання. Фізіологічна основа сприймання. Роль моторних компонентів у сприйманні. Класифікація сприймань та їх види. Сприймання простору і часу. Ілюзії та галюцинації. Загальні властивості сприймання. Спрямованість особистості і сприймання. Аперцепція. Об'єктивні умови сприймання. Індивідуальні особливості сприймання. Спостережливість і умови її формування.

Тема 8. Пам'ять

Поняття про пам'ять. Суспільно-історична природа пам'яті людини. Теорії пам'яті. Класифікація і види пам'яті. Процеси пам'яті. Види запам'ятовування, умови його ефективності. Забування, його причини і способи боротьби з ним. Види відтворення, умови його ефективності. Індивідуальні особливості і типи пам'яті.

Тема 9. Мислення

Поняття про мислення як вищу форму пізнання. Зв'язок мислення і чуттєвого пізнання. Соціальна природа мислення. Мислення і мова. Фізіологічні механізми мислення. Мислення як процес. Мислительні операції, їх характеристика. Форми мислення як продукти мисленнєвого процесу. Поняття, їх види. Формування понять у процесі навчання. Мислення як діяльність. Процес розв'язання задач. Мотивація мислительної діяльності. Види мислення і його індивідуальні особливості.

Тема 10. Уява

Поняття про уяву. Соціальна природа уяви. Фізіологічні основи уяви. Види та процеси уяви. Мрія і практична діяльність. Індивідуальні властивості уяви. Розвиток та виховання уяви у дітей.

Тема 11. Емоційно-вольова сфера особистості

Поняття про емоції і почуття, їх роль у пізнавальній і практичній діяльності людини. Психологічні теорії емоцій. Фізіологічні основи почуттів. Основні властивості емоцій і почуттів, їх динаміка. Форми переживання почуттів. Класифікація емоцій та почуттів. Вищі почуття, їх формування у дітей. Індивідуальні відмінності в почуттях людей. Поняття про волю. Воля як вища психічна функція. Мотиваційна сфера особистості та вольова діяльність. Теорії волі. Структура вольової дії. Вольове зусилля. Класифікація вольових якостей особистості.

Тема 12. Темперамент і характер як індивідуально-психологічні властивості особистості

Поняття про темперамент. Історія розвитку вчення про темперамент. Тип вищої нервової діяльності та темперамент. Психологічна характеристика типів темпераментів. Темперамент та проблеми виховання. Індивідуальний підхід до дітей з різними типами темпераментів. Поняття про характер, його вияв. Структура характеру. Природа характеру. Природні та соціальні передумови характеру. Характер і темперамент.

Тема 13. Здібності

Поняття про здібності. Актуальність проблеми розвитку і формування здібностей. Знання, навички і вміння як основа для розвитку здібностей. Якісна і кількісна характеристика здібностей. Види і структура здібностей. Індивідуальні відмінності у здібностях людей та їхні природні передумови. Задатки і здібності. Обдарованість і талант.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Актуальні проблеми сучасних досліджень дитячої психології: навчальний посібник / Укладач Попиченко С. С. Умань: ВПЦ «Візаві». 2016. 258 с.
2. Васянович Г. П. Основи психології : навчальний посібник Київ : Педагогічна думка. 2012. 114 с.
3. Волков Н.П. Педагогіка. Київ: Академія, 2001.
4. Павелків Р. В. Дитяча психологія: навч. посіб. для самостійної роботи студента / Р. В. Павелків, О. П. Цигипало Київ: Академвидав, 2011. С. 91–141.
5. Павелків Р. В. Загальна психологія. К.: Кондор, 2013. 570 с.
6. Павелків Р. В., Цигипало О. П. Дитяча психологія: Навч. посіб. Київ: Академвидав, 2008. С. 71–111.
7. Піроженко Т. О. Розвивальні ігри та вправи для дітей шостого року життя. Тернопіль: Мандрівець, 2012. 80 с.
8. Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка, Київ: Академвидав, 2006. 456 с.
9. Поніманська Т. І., Дичківська І. М. Дошкільна педагогіка. Практикум. Навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів, спеціальність «Дошкільне виховання». Київ: Видавничий Дім «Слово», 2007. 352 с.
10. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка: підручник, 2-ге вид., доповн., Київ: Академвидав, 2013. 464 с.
11. Психологія загальна: семінарські та лабораторні заняття: Навчально-методичний посібник / Упор.: Карнаух Л.П., Попиченко С.С. Умань: ВПЦ «Візаві», (Видавець «Сочінський»), 2011. 88 с.

Програму випускного екзамену схвалено на засіданні кафедри психології та педагогіки розвитку дитини протокол № 3 від 29.09.2022 р.
Завідувач кафедри

Людмила ІЩЕНКО

Програму випускного екзамену погоджено навчально-методичною радою факультету дошкільної та спеціальної освіти протокол № 2 від 19.10.2022 р.
Голова ради

Ольга БУТЕНКО